

ביאור בדרך אפשר

43	(בְּהִמְצָאוֹ גו' בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב), כדברי הגמרא שבמקום אחד כתוב "מי	1	נאמר בספר הושע, בפסוק הפותח את ההפטרה של שבת שובה:
44	כה' אלוקינו בכל קראנו אליה" ובמקום אחר כתוב "דרשו ה' בהימצאו" ואין	2	שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹי' אֶלְקִיךָ גו' ¹ , וּמִמְשִׁיךְ בְּכַתּוּב ² , קָחוּ
45	זו סתירה כי בציבור ה' עונה תמיד וביחיד דווקא "בהימצאו", בעשרת ימי	3	עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל הַיּוֹי', וּמִסִּים ² , וּנְשַׁלְמָה פְּרִים
46	תשובה וּבְלִשׁוֹן הַחֲסִידוֹת: קִירוֹב הַמְּאוֹר ⁶ , מבואר בתורת	4	שְׁפָתֵינוּ.
47	החסידות שההארה האלוקית המיוחדת	5	הִנֵּה פְּסוּקִים אֱלוֹ תִקְנוּ
48	המאירה מלמעלה בעשרת ימי תשובה	6	חֲכָמֵינוּ ז"ל לְאִמְרָם בַּהֲפֹטְרָה
49	ומסייעת לאדם להתעורר בתשובה	7	דְּשִׁבַּת שׁוֹבָה (לֵאלֹא יִנְפָקָא
50	(ולכן זמן זה נקרא "בהימצאו", כי	8	מִינְה' ללא הַבְּדֵל אִם הַקְּרִיאָה
51	בימים אלה ה' מצוי וקרוב יותר	9	בַּתּוֹרָה בִּשְׁבַת זוּ הִיא בְּפִרְשַׁת
52	לאדם), משולה ל"קירוב המאור (מקור	10	הַאֲזִינוּ אוּ בְּפִרְשַׁת וַיִּלֶּךְ, שֶׁהִיא
53	האור, הקדוש ברוך הוא) אל הניצוץ	11	דָּבָר לֹא קְבֹעַ אֲלֵא בְּשָׁנִים שִׁשׁ שִׁבַּת
54	(האדם)", ובמצב זה של "בהימצאו"	12	בֵּין יוֹם הַכִּיפּוּרִים לְסוּכּוֹת וְבֵה קוּרָאִים
55	הַרִי לֹא שִׁיךְ שִׁיחֵיו בְּאִמְצַע	13	אֶת פִּרְשַׁת הַאֲזִינוּ, אוּ בִּשְׁבַת שׁוֹבָה
56	בין האלוקות והאדם עֲנִינִים	14	קוּרָאִים אֶת פִּרְשַׁת וַיִּלֶּךְ. וְאֵילּוּ בְּשָׁנִים
57	הַמְּכַבְּלִים וּמְעַכְבִּים אֶת	15	אַחֲרוֹת קוּרָאִים אֶת פִּרְשַׁת וַיִּלֶּךְ יַחַד עִם
58	התשובה מלהתקבל כו', וּבְמִילָא	16	פִּרְשַׁת נִיצְצִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבִשְׁבַת
59	מִתְקַבְּלַת הַתְּשׁוּבָה מִיָּד	17	שׁוֹבָה קוּרָאִים אֶת פִּרְשַׁת הַאֲזִינוּ
60	(בְּזִמְנָא, כְּמוֹ הַקִּירוֹב בְּמִקּוֹם	18	וְהִינוּ שְׁלֵמֹת הַשִּׁנּוּי בַּתּוֹכָן
61	כְּבִיכּוֹל כְּלוֹמֵר, לְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם	19	הַפְּרָשִׁיּוֹת, שֶׁהֵרִי אֵינוֹ דוֹמָה הַתּוֹכָן
62	שבימים אלה התשובה מתקבלת "מיד"	20	שֶׁל פִּרְשַׁת הַאֲזִינוּ לְתוֹכָן שֶׁל פִּרְשַׁת
63	יש משמעות כפולה – מיד בזמן, ללא	21	וַיִּלֶּךְ מִפְּטָרֵינוּ לְעוֹלָם כְּכֹל אֹפֶן
64	עיכוב, ו"מיד" מבחינת אופן הקירוב,	22	שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל וְזֹאת לְמֹרֹת שְׁבַדְרָךְ
65	בדומה לקרבה במקום גשמי).	23	כֹּלל יֵשׁ קֶשֶׁר וְשִׁיכּוֹת בֵּין תּוֹכָן הַפִּרְשָׁה
66	וּנְקוּדַת הָעֲנָן, שֶׁהַפְּסוּק	24	לְתוֹכָן הַהֲפֹטְרָה ³ , לְפִי שֶׁזֶהוּ
67	שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד גו' בָּא	25	הַתּוֹכָן שֶׁל הַפִּטְרָה זוּ, "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל"
68	לְבָאֵר עַד הֵיכָן (עַד כְּפָה	26	הוּא כְּלָלוֹת הָעֲנָן דְּעֲשָׂרָת יְמֵי
69	כְּלוֹמֵר בְּאִיזָה עוֹמֵק וּבְאִיזוֹ דְּרָגָה	27	תְּשׁוּבָה, כְּמִיּוֹן מִדְּרָשׁוֹת
70	גבוהה) צָרִיף לְהִיּוֹת עֲנָן	28	חֲכָמֵינוּ ז"ל וּמִהַבְּיֹאֲרִים
71	הַתְּשׁוּבָה, וְעַל זֶה אֹמֵר	29	בַּתּוֹרַת הַחֲסִידוֹת עַל פְּסוּק
72	שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹי'	30	זֶה. וְצָרִיף לְהַבִּין הַקְּשֶׁר
73	אֶלְקִיךָ, הֵינּוּ שְׁאֹפֵן	31	וְהַשִּׁיכּוֹת דְּפְסוּק זֶה כְּפֹרֵט
74	הַתְּשׁוּבָה צָרִיף לְהִיּוֹת עַד	32	וּבְמִיּוֹחַד עִם מַעְלַת הַתְּשׁוּבָה
75	אֲשֶׁר הַיּוֹי' יִהְיֶה אֶלְקִיךָ ⁷ , שֶׁם	33	דְּעֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה, שְׁבָהּ
76	הוּי' מוֹרָה עַל הַאֲלוּקוֹת שֶׁלְּמַעְלָה	34	צָרִיכָה לְהִיּוֹת תְּשׁוּבָה
77	מִהַעוֹלָמוֹת, וְשֶׁם אֲלוּקִים מוֹרָה עַל	35	מַעְוֵלָה, בִּיתֵר שֶׁאֵת מַעְנִיךְ הַתְּשׁוּבָה
78	הָאֵרָה אֲלוּקִית מוֹגְבַלַת בְּהַתָּאם	36	כְּפִי שֶׁהוּא כְּכֹל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְכְמוֹ
79	לְעוֹלָמוֹת וְ"עַד הוּי' אֲלוּקִיךָ" מִשְׁמַעוֹ	37	שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם ⁴ שְׁבָנִים
80	שֶׁהָאֵדָם מִתְקָרֵב לְאֲלוּקוֹת עַד כְּדִי כֵן	38	אֱלוֹ הַתְּשׁוּבָה הִיא יָפָה בִּיּוֹתֵר
81	שֶׁהוּי' מְאִיר בּוֹ וְחוֹדֵר בּוֹ בְּפִנְיִמִיּוֹת	39	וּמִתְקַבְּלַת מִיָּד, שְׁנֵאֲמַר ⁵
82	שְׁזוֹהֵי מְדַרְיַגַת הַתְּשׁוּבָה כְּפִי	40	דְּרִשׁוּ הַיּוֹי' בְּהִמְצָאוֹ גו',
83	שֶׁהִיא בְּשִׁלְיִמוֹתָהּ בְּעֲשָׂרָת	41	וְהִינוּ שְׁפִינָן שְׁהַקְּב"ה עֲצָמוֹ
84	יְמֵי תְּשׁוּבָה וְכִפִּי שִׁתְּבָאָר לְהַלָּן.	42	הוּא בְּאֹפֶן שֶׁל קִירוֹב

בס"ד. יום ג', וא"ו תשרי, ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹי' אֶלְקִיךָ גו'¹, וּמִמְשִׁיךְ
בְּכַתּוּב², קָחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל
הַיּוֹי', וּמִסִּים², וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ. הִנֵּה
פְּסוּקִים אֱלוֹ תִקְנוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל לְאִמְרָם בַּהֲפֹטְרָה
דְּשִׁבַּת שׁוֹבָה (לֵאלֹא יִנְפָקָא אִם הַקְּרִיאָה
בַּתּוֹרָה הִיא בְּפִרְשַׁת הַאֲזִינוּ אוּ בְּפִרְשַׁת וַיִּלֶּךְ,
וְהִינוּ שְׁלֵמֹת הַשִּׁנּוּי בַּתּוֹכָן הַפְּרָשִׁיּוֹת,
מִפְּטָרֵינוּ לְעוֹלָם שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל)³, לְפִי שֶׁזֶהוּ
כְּלָלוֹת הָעֲנָן דְּעֲשָׂרָת יְמֵי תְּשׁוּבָה, כְּמִיּוֹן
מִדְּרָשׁוֹת חֲכָמֵינוּ ז"ל וּמִהַבְּיֹאֲרִים בַּתּוֹרַת
הַחֲסִידוֹת עַל פְּסוּק זֶה. וְצָרִיף לְהַבִּין הַקְּשֶׁר
וְהַשִּׁיכּוֹת דְּפְסוּק זֶה עִם מַעְלַת הַתְּשׁוּבָה דְּעֲשָׂרָת
יְמֵי תְּשׁוּבָה, שְׁבָהּ צָרִיכָה לְהִיּוֹת תְּשׁוּבָה
מַעְוֵלָה, וְכְמוֹ שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם⁴ שְׁבָנִים אֱלוֹ
הַתְּשׁוּבָה הִיא יָפָה בִּיּוֹתֵר וּמִתְקַבְּלַת מִיָּד,
שְׁנֵאֲמַר⁵ דְּרִשׁוּ הַיּוֹי' בְּהִמְצָאוֹ גו', וְהִינוּ שְׁפִינָן
שְׁהַקְּב"ה עֲצָמוֹ הוּא בְּאֹפֶן שֶׁל קִירוֹב (בְּהִמְצָאוֹ
גו' בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב), וּבְלִשׁוֹן הַחֲסִידוֹת: קִירוֹב
הַמְּאוֹר⁶, הַרִי לֹא שִׁיךְ שִׁיחֵיו בְּאִמְצַע עֲנִינִים
הַמְּכַבְּלִים וּמְעַכְבִּים כו', וּבְמִילָא מִתְקַבְּלַת
הַתְּשׁוּבָה מִיָּד (בְּזִמְנָא, כְּמוֹ הַקִּירוֹב בְּמִקּוֹם
כְּבִיכּוֹל). וּנְקוּדַת הָעֲנָן, שֶׁהַפְּסוּק שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל
עַד גו' בָּא לְבָאֵר עַד הֵיכָן (עַד כְּפָה) צָרִיף
לְהִיּוֹת עֲנָן הַתְּשׁוּבָה, וְעַל זֶה אֹמֵר שׁוֹבָה
יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹי' אֶלְקִיךָ, הֵינּוּ שְׁאֹפֵן הַתְּשׁוּבָה
צָרִיף לְהִיּוֹת עַד אֲשֶׁר הַיּוֹי' יִהְיֶה אֶלְקִיךָ⁷, שְׁזוֹהֵי
מְדַרְיַגַת הַתְּשׁוּבָה כְּפִי שֶׁהִיא בְּשִׁלְיִמוֹתָהּ בְּעֲשָׂרָת
יְמֵי תְּשׁוּבָה.

(1) הושע יד, ב. (2) שם, ג. (3) ראה שו"ע או"ח סתכ"ח ס"ח. (4) הל' תשובה פ"ב ה"ו. (5) ישעי' נה, ו. (6) דרך חיים כא, ב. כד, ד ואילך. (7) סה"מ תרנ"א ע' נג. תרצ"ז ע' 58. תרח"ץ ע' ב. (7) ראה ד"ה שובה בלקו"ת דרושים לשבת שובה (סה, א). ד"ה הנ"ל תרח"ץ (סה"מ תרח"ץ ע' לד). תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 15).

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ב) וְהֶעֱנִין בְּזֶה, דְּהִנֵּה הַחִילוּק הַהַבְדֵּל בֵּין אֱלֹקִים (שעל כך
2 נאמר בהפסטה זו אֱלֹקִיךָ) לְהוֹי' הוּא, שְׁאֵלֵקִים הוּא לְשׁוֹן
3 רַבִּים⁸, שְׁמוּרָה עַל עֲנִין הַהִתְחַלְקוֹת שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוּקִי הַמְאִיר
4 בַּמְצַעוֹת שֶׁ זֶה לְסוּגִים שׁוֹנִים שֶׁל הַתְּחַלְקוֹת, וְהִינּוּ הַתְּחַלְקוֹת בְּזִמְן,
5 עֶבֶר הַיְּהוּה וְעֵתִיד, הֵינּוּ שׁוֹהוּ
6 הָאוֹר הָאֱלוּקִי שְׂמִצִּירוֹ קִיּוּמֵי גִדְרִים
7 שֶׁל זִמְן הַמְּתַחַלֵּק לְעֵבֶר, הוּוֹה וְעֵתִיד
8 וְהַתְּחַלְקוֹת בְּמָקוֹם, וּמְצִירוֹ יֵשׁ
9 גַּם הַתְּחַלְקוֹת בֵּין מְקוֹמוֹת שׁוֹנִים
10 (כְּדַבְּרֵי רַבְנּוּ הַזֶּקֶן בִּשְׁעַר הַיַּחֲדוּד
11 וְהַמְּנוּחָה' שֶׁבְּסִפְרֵי הַתְּנַיָּא שֶׁגִּדְרֵי הַזִּמְן
12 וְהַמְּקוֹם הֵם הַגִּדְרִים שֶׁמֵּאֲפִינִים עוֹלָם
13 מִדְּרוֹ וּמוֹגֵבֶל – גִּדְרֵי וּבַחֲנִית שֶׁם עוֹלָם
14 נוֹפֵל עַל בַּחֲנִית מְקוֹם וּבַחֲנִית זִמְן
15 דּוּקָא, בַּחֲנִית מְקוֹם הוּא מוֹרַח מְעַרֵב
16 צִפּוֹן דְּרוּם מַעְלָה וּמַטָּה, וּבַחֲנִית זִמְן
17 עֵבֶר הוּוֹה וְעֵתִיד), וְעַד לְכַלְלוֹת
18 עֲנִין הַהִתְחַלְקוֹת גַּם עִצֵּם הַמוּשָׁג
19 הַתְּחַלְקוֹת לְנִבְרָאִים שׁוֹנִים וְעוֹלָמוֹת
20 שׁוֹנִים נוֹבַע מִשֵּׁם אֱלוּקִים, וְאֵילוֹ
21 מִבַּחֲנִית שֶׁם הוּי' הַכּוֹל אַחֲדוֹת אַחַת
22 פְּשוּטָה, לְמַעְלָה מִגִּדְרֵי הַזִּמְן וּלְמַעְלָה
23 מִגִּדְרֵי הַמְּקוֹם, כִּפִּי שְׁהוֹלֵךְ וּמִבְּאֵר.
24 אֲמַנְם, הַיְּהוּה פִּירוּשׁוֹ הֵיךְ הוּוֹה
25 וְיִהְיֶה כְּאֶחָד⁹, מִבְּלֵי חִלּוּקָה
26 בֵּינֵיהֶם, וְהֵינּוּ, שְׁלֵמֵרוֹת
27 שְׁבִפּוּעַל כִּפִּי שֶׁהַדְּבָרִים הֵם מְנַקּוֹדֹת
28 הַמִּכְתָּב שֶׁלּוֹנוּ כְּנִבְרָאִים מוֹגֵבִלִים
29 רוֹאִים שְׁהַעֲבֵר הוּא בְּפִגְי-
30 עֲצָמוֹ, הַיְּהוּה הוּא בְּפִגְי-
31 עֲצָמוֹ, וְהַעֲתִיד הוּא בְּפִגְי-
32 עֲצָמוֹ, כִּךְ שֶׁקִּיּוּמָת חִלּוּקָה בְּרוּרָה
33 בֵּינֵיהֶם וְעֲנִין זֶה הוּא לֹא מְצַד
34 לְעוֹמַת־זֶה, "לְעוֹמַת זֶה" הוּא כִּינּוּ
35 לְכוּחוֹת הַטּוֹמָא, הִיפֵךְ הַקְּדוּשָׁה
36 (כְּכַתּוּב בְּקֹהֶלֶת "בָּיּוֹם טוֹבָה הִיָּה בְּטוֹב, וּבָיּוֹם רַעָה רָאָה, גַּם אַת זֶה לְעוֹמַת
37 זֶה עֲשֵׂה הָאֱלוּקִים"), וְלַעֲנִינּוּ – מוּשָׁג הַזִּמְן וְהַחִלּוּקָה לְעֵבֶר, הוּוֹה וְעֵתִיד
38 אֵינֶם דְּבָרִים שְׁנוּבְעִים מִהִיפֵךְ הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא אֲפִילוֹ בְּקְדוּשָׁה צְרִיף
39 לְהֵיחֵד הַסֵּדֵר בְּאֹפֶן שְׁיִשְׁנוּ עֶבֶר הַיְּהוּה וְעֵתִיד, חִלּוּקַת הַזִּמְן
40 לְשִׁלּוּשַׁת הַגִּדְרִים הַלּוֹל, הֵיךְ גַּם הַסֵּדֵר שְׁבוּ מִתְּנַהֲלִים דְּבָרִים בְּתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה
41 עֲצָמָה 'וּנְפַקָא מִינָה' יוֹצֵא מִזֶּה, כְּלוֹמֵר לְדַבֵּר יֵשׁ מִשְׁמַעוֹת לְכַמְּה
42 דִּינָיִם בְּתוֹרָה לְגַבֵּי הַלְכוֹת שׁוֹנוֹת בְּכַלְלוֹת הַעֲנִין דְּחִלּוּקֵי

43 הַזִּמְנִים, לְמוּשָׁג הַכְּלָלִי שֶׁל הַבְּדִלִי הַזִּמְנִים יֵשׁ מִשְׁמַעוֹת הַלְכוֹתִית וְכֵן
44 הַחִלּוּקָה דְּעֵבֶר הַיְּהוּה וְעֵתִיד, גַּם הֵיךְ בְּפִרְט מִשְׁמַעוֹתִית לְעִינֵי הַלְכוּ
45 שְׁיִישׁ עֲנִינִים בַּהֲלָכָה שְׁצָרִיכִים לְהֵיחֵד דּוּקָא זֶה אַחַר זֶה, וְלֹא
46 בְּהִיפֵךְ הַסֵּדֵר הֵינּוּ שִׁישׁ לְהַקְרִים דְּבַר אַחַד לְפָנֵי הַשְּׁנִי וְלֹא לְהִיפֵךְ
47 (וּלְכַמְּה דְּעוֹת, וּלְפִי דְּעוֹת)
48 מִסּוּיָמוֹת בַּהֲלָכָה, כִּאֲשֶׁר דְּבַר מִסּוּים
49 צְרִיךְ לְהֵיחֵד קוֹדֵם לְדַבֵּר אַחַר, יֵשׁ
50 לְהַקְפִּיד עַל כִּךְ וְעִשְׂיֵיהֶם שֶׁל הַדְּבָרִים
51 צְרִיכָה לְהֵיחֵד אֲפִילוֹ לֹא בְּבַת
52 אַחַת, אֲלֵא זֶה אַחַר זֶה
53 דּוּקָא)¹⁰, וּבְכָל זֹאת, לְמִרְוֹת שֶׁהִדְבַר
54 חָשׁוּב גַּם בְּעִינֵי קְדוּשָׁה, בְּכָל זֹאת
55 הֵנָּה כָּל זֶה הוּא מְצַד גִּדְרֵי
56 הָעוֹלָם כּו', וְלִכְּן הִדְבַר שִׁיךְ לְשֵׁם
57 "אֱלוּקִים" וְאֵילוֹ הַעֲנִין דְּהוּי'
58 הוּא בְּאֹפֶן דְּהֵיךְ הַיְּהוּה וְיִהְיֶה
59 כְּאֶחָד לְמַעְלָה מִכָּל מוּשָׁג הַזִּמְן וְלֹא
60 כָּל חִלּוּקָה לְשִׁלּוּשַׁת הַגִּדְרִים שֶׁל עֵבֶר,
61 הוּוֹה וְעֵתִיד.
62 וְזֶהוּ גַּם הַחִלּוּקָה הַהַבְדֵּל בֵּין
63 כְּלָלוֹת עֲנִין הַתְּוֹרָה וּמְצוֹת
64 לְעֲנִין הַתְּשׁוּבָה, כִּפִּי שְׁהוֹלֵךְ
65 וּמִבְּאֵר. דְּהִנֵּה, כְּלָלוֹת הַתְּוֹרָה
66 וּמְצוֹתֶיהָ הוּא בְּאֹפֶן
67 שְׁנַמְשָׁכִים בְּמִדְיָה וְהַגְּבֻלָה,
68 כְּמִבּוֹאֵר בְּאֲגַרַת הַקְּדוּשָׁה¹¹
69 שֶׁבְּסִפְרֵי הַתְּנַיָּא שְׁרׁוּב הַמְצוֹת יֵשׁ
70 לְהֵן שִׁיעוֹר מְצוּמָצֵם כּו',
71 מִדְּרוֹ וּמוֹגֵבֶל (וְכִפִּי שֶׁמִּפְרַט בְּאֲגַרַת
72 הַקְּדוּשָׁה שֶׁם בְּשׁוּרָה שֶׁל דּוּגְמָאוֹת:
73 "כִּמוֹ אוֹרֵךְ הַצִּיצִית י"ב גוֹרְלִין
74 וְהַתְּפִלִּין אֲצַבְעִים עַל אֲצַבְעִים
75 וּמְרוּבְעוֹת דּוּקָא וְהַלּוּבֵל ד' טַפְחִים
76 וְהַסּוּכָה ז' טַפְחִים וְהַשׁוֹפָר טַפַּח
77 וְהַמְּקוּוֹה מ' סָאָה וְכֵן בְּקַרְבְּנוֹת יֵשׁ לְהֵן
78 שִׁיעוֹר מְצוּמָצֵם לְזִמְן כִּמוֹ כְּבִישׁ בְּנֵי שָׁנָה וְאֵילִים בְּנֵי שְׁתַּיִם וּפְרִים כּו' וְכֵן
79 בְּמַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה וּגְמ"ח בְּמִמוֹנוֹ אִף שְׁהוּא מִהַעֲמוּדִים שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם
80 וְכַדְכֵּתִיב עוֹלָם חֲסֵד יִבְנֶה, אֲפִילוֹ הִכִּי יֵשׁ לֵה שִׁיעוֹר קְצוּב חוֹמֵשׁ לְמַצּוּוֹה מִן
81 הַמּוֹבַחַר וּמַעֲשֵׂר לְמִדָּה בֵּינּוֹנִית כּו'...) וְכִנ"ל שְׁיִישׁ כְּמָה עֲנִינִים
82 שְׁעַל־פִּי דִין מוֹכְרָחִים לְהֵיחֵד מְחוּלְקִים לְהַתְּבַעַע עַל פִּי הַחִלּוּקָה
83 בְּזִמְן וּבְמָקוֹם דּוּקָא וְנִמְצָא שֶׁבְּאֹפֶן כְּלָלִי קִיּוּם הַמְצוּוֹת קָשׁוּר בְּגִדְרֵי
84 הַמְּקוֹם וְהַזִּמְן שֶׁהֵם מְדוּרִים וּמוֹגֵבִלִים.

(8) ראה פרש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז. תו"א וארא נו, ב. סהמ"צ להצ"צ ה, ב. ובכ"מ. 9) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ).
פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיהו"א פ"ז (פב, א). 10) ראה ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל לה.
11) ס"י.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אף יש עבודה נעלית מזה, שהיא עבודת התשובה, שכל
 2 מהותה היא יציאה מהגדרים הקבועים והמדורים והיגו שאפילו אם
 3 חטא ופגם ועבר את הדרך הנכונה על פי התורה חסוֹשְׁלוֹם
 4 והחסיר בעניני תורה ומצות, הנה עבודת התשובה היא
 5 ממלאת ומשלימה את כל
 6 החסרונות והפגמים שנגרמו
 7 על-ידי החטאים והעבירות, ולא זו
 8 בלבד שפועלת מילוי החסרון
 9 ומביאה את האדם למצב שבו היה
 10 קודם החטא, אלא אדרבה, עניינה
 11 של התשובה היא הרבה יותר מזה
 12 שנועשית במצבו הנפשי הרחני של
 13 האדם תוספת גדולה, כפלים
 14 לתושיה¹², ועל-ידי התשובה
 15 האדם לא רק משלים את מה שהחסיר
 16 אלא מתעלה עליה גדולה, ב"כפלים"
 17 לעומת מצבו הקודם, עד כדי כך
 18 שצדיק גמור שמעולם לא חטא
 19 אינו יכול לסבול לקלוט ולהכיל
 20 את ריבוי האור והגילוי
 21 האלוקי העליון שישנו במקום
 22 שבעלי תשובה עומדים¹³
 23 כמאמר חכמינו ז"ל "במקום שבעלי
 24 תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם
 25 יכולים לעמוד שם".
 26 אמנם, לכאורה אינו מוכן,
 27 אין התשובה אכן פועלת את העליו
 28 המופלא הזה דכין שפועל
 29 חטא ופגם ועבר את הדרך,
 30 מהי התועלת בכך שלאחרי
 31 זמן מתחרט, ומתקן וממלא
 32 כו', הרי מה שהיה בעבר
 33 כבר אבוד (פארפאלן) =
 34 אבוד) ולמעשה לא ניתן להשיב את
 35 גלגל הזמן לאחור, וכיוון שהפגם
 36 והחסרון כבר נעשה ואת הנעשה אין
 37 להשיב, איזו תועלת יש בחרטה ובמילוי החיסרון עכשיו על ידי התשובה לגבי
 38 מעשה החטא שנעשה בעבר?
 39 אף הענין הוא, שנהו חוסר האפשרות לתקן עכשיו את מה שכבר
 40 נעשה בעבר הוא רק כל זמן שיש חלוקים הבדלים וחלוקה בין
 41 עבר הנה לעתיד, ואז העבר כבר עבר ואי אפשר לחזור אליו וממילא
 42 אין אפשרות לתקן ולהשלים פגם וחסרון שכבר נעשה אכל פאשר
 43 מתעלים לדרגא דשם הוי' (שנהו ענין שנהו נעשה

1 נעלית מזה, שהיא עבודת התשובה, והיגו
 2 שאפילו אם חטא ופגם ועבר את הדרך חסוֹשְׁלוֹם
 3 והחסיר בעניני תורה ומצות, הנה עבודת
 4 התשובה היא ממלאת את כל החסרונות
 5 והפגמים, ולא זו בלבד שפועלת מילוי החסרון,
 6 אלא אדרבה, שנועשית תוספת גדולה, כפלים
 7 לתושיה¹², עד כדי כך שצדיק גמור אינו יכול
 8 לסבול את ריבוי האור והגילוי שישנו במקום
 9 שבעלי תשובה עומדים¹³. אמנם, לכאורה אינו
 10 מוכן, דכין שפועל חטא ופגם ועבר את הדרך,
 11 מהי התועלת בכך שלאחרי זמן מתחרט, ומתקן
 12 וממלא כו', הרי מה שהיה בעבר כבר אבוד
 13 (פארפאלן). אף הענין הוא, שנהו רק כל זמן
 14 שיש חלוקים בין עבר הנה לעתיד, אכל פאשר
 15 מתעלים לדרגא דשם הוי' (שנהו ענין שנהו)
 16 נעשה אלקיך, והיגו שאלקיך הוא הוי'), שפועל
 17 הוא הנה הנה ויהיה פאחד, הרי פשם שפועל
 18 לעתיד יש לכאורה לכל אדם בתורה כו', הנה פן
 19 הרמב"ם¹⁴: רשות לכל אדם בתורה כו', הנה פן
 20 הוא גם בנוגע לעבר, והיגו שהוא בעל הבית
 21 על העתיד, על ההנה וגם על העבר לתקנו כו',
 22 ועד שפאשר התשובה היא בשלימותה, תשובה
 23 מאהבה, אזי נעקר עונו מתחלתו¹⁵, שלכן
 24 המקדש את האשה על מנת שאין עליו חטאים,
 25 ועשה תשובה מאהבה, הנה על-פי דין בנגלה
 26 דתורה, הרי היא מקדשת, כמו המקדש את

מתחילה, כאילו מעולם לא היה, שלכן המקדש את האשה על מנת
 בתנאי שאין עליו חטאים, ועשה תשובה מאהבה, הרי למרות
 שבפועל כן חטא בעבר, כיוון שהתשובה מאהבה עוקרת את החטא לגמרי
 ומשלימה את החיסרון ומתקנת את הפגם לגמרי הנה על-פי דין בנגלה
 דתורה, הלכה למעשה (כך שאין זה רק מושג רוחני מופשט) הרי היא
 מקדשת כי בעקבות התשובה מאהבה, התנאי שאין עליו חטאים אכן
 התקיים, כמו המקדש את האשה על מנת בתנאי שאין עליה

(12 איוב יא, ו. שמו"ר פמ"ו, א. 13) ראה ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. 14) הל' תשובה רפ"ה. 15) ראה יומא פו, סע"א ובפרש"י.

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

1 נְדָרִים, וְהִלְכָה אֶצֶל חָכֵם וְהִתִּירָהּ וְהִסִּיר מִמֶּנָּה אֶת הַנֶּדֶר,
 2 מְקוּדָשֵׁת, לְפִי שְׂחָכֶם הִמְתִּיר אֶת הַנֶּדֶר עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר מֵעִיקְרוֹ
 3 (כְּמִי שֶׁלֹּא הָיָה עָלֶיהָ בְּשַׁעַת קִידוּשָׁיו)¹⁶, וּבִלְשׁוֹן הַגְּמוּרָא, "מֵה
 4 בֵּין חָכֵם לְרוֹפֵא, חָכֵם עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר מֵעִיקְרוֹ וְרוֹפֵא אֵינוֹ מוֹרַפָּא אִלָּא מִכֵּאֵן
 5 וְלֵהֲבֵא" וְכִמוֹ כֵּן הָעוֹשֶׂה
 6 תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה נֶעְקֵר עֲוֹנוֹ
 7 מִתְּחִילָתוֹ (וּנְחָשׁב כְּמִי שֶׁלֹּא
 8 הָיָה עָלָיו חֲטָאִים
 9 מִלְּכַתְּחִילָה)¹⁷.
 10 ג) וְזֶהוּ מֵה שֶׁכְּתוּב (בַּהֲפָטְרַת
 11 הַשְּׁפָת שֶׁל עֲשֶׂרֶת יְמֵי
 12 תְּשׁוּבָה) שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד
 13 הַיּוֹי אֲלֵקִיךָ, וְהִינּוּ מִשְׁמַעוֹת
 14 הַהַגְּדָרָה שֶׁל הַתְּשׁוּבָה "עַד הַיּוֹי"
 15 אֲלוֹקֶיךָ" הֵיא שְׂפָדֵי שְׂתֵהִיָּה
 16 הַתְּשׁוּבָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת
 17 שְׁהֵיא, כְּאִמּוֹר, בְּאוֹפֶן שֶׁנֶּעֱשֶׂה
 18 'בְּעַל הַבַּיִת' וְיֵש לּוֹ הַשְּׁפַעָה
 19 וְשִׁלְטָה מְלֵאָה גַם עַל הָעֵבֶר
 20 (שֶׁנֶּעְקֵר עֲוֹנוֹ מִתְּחִילָתוֹ), הַיּוֹי
 21 זֶה דְּקָא פְּאָשֵׁר הַתְּשׁוּבָה
 22 הֵיא עַד הַיּוֹי אֲלֵקִיךָ, שְׂהַיּוֹי
 23 נֶעֱשֶׂה אֲלֵקִיךָ, הִינּוּ שְׂמִתְעַלָּה
 24 הָאִדָּם הָעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה לְדַרְגַּת שָׁם
 25 הַיּוֹי, שְׁהוּא הָיָה הָיָה וְהֵיָה
 26 כְּפֶאֱחָד, שֶׁלְּכֵן נֶעֱשֶׂה 'בְּעַל
 27 הַבַּיִת' גַּם עַל הָעֵבֶר, כְּמוֹ עַל
 28 הַהוּוֹה וְהַעֲתִיד כְּפִי שֶׁנִּתְּבָאֵר לְעִיל
 29 שֶׁאֵם לֹא כֵן אִכֵּן אֵינְ לּוֹ יִכּוֹלֵת לְשַׁנּוֹת
 30 כַּעַת אֶת מַה שֶׁכִּבֵּר נֶעֱשֶׂה כְּעֵבֶר.
 31 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי עַל מַה
 32 שֶׁהַתְּשׁוּבָה דְּעֲשֶׂרֶת יְמֵי
 33 תְּשׁוּבָה מִתְּקַבְּלָת מִיָּד, לְלֵא
 34 עֵיכוּב, דְּכִינּוֹן שְׁאוּפֶן הַתְּשׁוּבָה
 35 שֶׁל עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הוּא בְּתַכְלִית
 36 הַשְּׁלֵמוֹת, עַד שְׂהַיּוֹי נֶעֱשֶׂה
 37 אֲלֵקִיךָ, שְׂמִתְעַלָּה לְדַרְגַּת שָׁם
 38 הַיּוֹי שְׁעִנּוּ "הַיּוֹי" הוּוֹה וְהַיּוֹי כְּאִחָד,¹⁸
 39 הִינּוּ הַדְּרָגָה שֶׁלְּמַעְלָה מִחִלּוּקֵי
 40 וּמִדִּדּוֹת הַזְּמַן, וְלִגְבִיַּה הַבְּדִלִי
 41 הַזְּמַנִּים וְהַחֲלוּקָה לְזַמְנִים שׁוֹנִים אֵינֵם

ביאור בדרך אפשר

42 קִיַּיִמִים כֻּלֵּל לְכֵן לֹא שְׂפִיף לֹא יִתְכַן שְׂתֵהִיָּה שְׁהֵיָת זְמַן וְעֵיכוּב עַד
 43 שְׂתֵתְקַבֵּל הַתְּשׁוּבָה לְאַחַר זְמַן, אֲלֵא הַתְּשׁוּבָה מִתְּקַבְּלָת
 44 מִיָּד.
 45 ד) וְעִנְיָן זֶה הַהֲתַעֲלוֹת לְמִדְרָגָה שֶׁלְּמַעְלָה מִגְּדֵרֵי הוֹמֵן נֶעֱשֶׂה עַל-יְדֵי
 46 מַה שֶׁכְּתוּב בְּהַמְשָׁךְ הַכְּתוּב:
 47 קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים, שְׁעִנְיָן זֶה
 48 שֶׁל "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים" קָשׁוּר עִם
 49 רֵאשֶׁ-הַשְּׁנָה, שְׁאָז הוּא בְּנִיָן עוֹלָם
 50 הַדִּיבּוּר (כְּמַבּוֹאֵר בַּקְּבָלָה וְחִסְדוֹת¹⁸ שְׁבֵרָאשׁ
 51 הַשְּׁנָה הוּא הַבִּינְיָן (הַקְּמָה מִחִדָּשׁ) שֶׁל
 52 סְפִירַת הַמַּלְכוּת הָעֲלִיּוֹנָה, לְאַחַר
 53 שְׁבַסִּיּוֹם הַשְּׁנָה יֵש הַתְּעַלְמוֹת וְהַתְּעַלּוֹת
 54 שֶׁל הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן לְמַלּוֹךְ עַל הָעוֹלָמוֹת
 55 וְעַל הַנְּבִרָאִים וְלִהְשִׁיעַ לָהֶם חַיּוֹת,
 56 וְכִרְאֵשׁ הַשְּׁנָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּעַבְדוֹתָם
 57 בְּתַקִּיעַת שׁוֹפֵר וּבְקַבְּלַת עוֹל מַלְכוּת
 58 שְׁמַיִם מִחִדָּשׁ, גּוֹרְמִים לְבִינְיָן הַמַּלְכוּת
 59 מִחִדָּשׁ, וְהַמַּלְכוּת הֵיא עִנְיָן הַדִּיבּוּר,
 60 כֻּלְּשׁוֹן הַכְּתוּב "בִּאֲשֶׁר דִּבֵּר מֶלֶךְ
 61 שְׁלִטוֹן", כִּי הַמֶּלֶךְ שׁוֹלֵט עַל הָעַם
 62 בְּאִמְצַעוֹת דִּיבּוּר, וְכַשֵּׁם שְׁבֵאֲדָם
 63 הַדִּיבּוּר הוּא אֲמַצְעִי שְׁבוּ הוּא מִשְׁפִּיעַ
 64 וְפוֹעַל חוּץ מִמֶּנּוּ), וְכֵן הוּא גַם
 65 בְּפִשְׁטוֹת, מְלַבֵּד עוֹמֵק וּפְנִימִיּוֹת
 66 הָעִנְיָן שֶׁל 'בִּינְיָן' הַדִּיבּוּר הָעֲלִיּוֹן
 67 (סְפִירַת הַמַּלְכוּת הָעֲלִיּוֹנָה) שְׂהַיּוֹי
 68 רֵאשֶׁ-הַשְּׁנָה הוּא זְכָרוֹן לְיוֹם
 69 רֵאשׁוֹן¹⁹, יוֹם הַיּוֹיכּוֹרֵן לְהַתְּחַלֵּת
 70 בְּרִיאַת הָעוֹלָם וְהָאֲדָם, וְהַיּוֹיכּוֹרֵן הוּוֹ
 71 הוּא כְּדֵי לִיתֵן חִיּוּזוֹק וְחַיּוֹת
 72 מִחִדּוּשׁת לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית
 73 הַקְּשׁוּרִים עִם עִנְיָן הַדִּיבּוּר,
 74 שְׂהַיּוֹי בְּרִיאַת הָעוֹלָם הֵיָתָה
 75 עַל-יְדֵי דְּבוּרָו שֶׁל הַקְּבָ"ה,
 76 כְּמוֹ שְׁכְּתוּב בְּתוֹרָה וְיֵאמָר אֲלֵקִים
 77 גּו'²⁰, כְּמַאֲמֵר רְבוּתֵינוּ ז"ל²¹
 78 בְּמִשְׁנָה בְּעֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת הִינּוּ
 79

16 כתובות עד, ב (ובפרש"י). 17 ראה לקו"ש ח"ז ע' 185. וראה גם ד"ה ויהיו חיי שרה תשמ"ה (ת"מ סה"מ חשון ע' רפח ואילך). 18 ראה לקו"ת פ' ראה לא, ג. דרושים לר"ה ס, סע"א. ובכ"מ. 19 תפלת מוסף דר"ה, מר"ה כז, א. 20 בראשית א, ג. ועוד. 21 אבות רפ"ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דיבור נבְרָא העולם. ומה שכתוב פֶּאן קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים, 1
 2 בלשון דיבור וְלֹא בְלִשׁוֹן מֵאֲמָר, בשונה מהלשון שמצינו לגבי הבריאה
 3 "ויאמר" ו"בעשרה מאמרות", אין זה מורה שהקשר בין ה"דברים" של ענין
 4 התשובה וה"מאמרות" של העולם אינו חזק וישיר אלא הסיבה לכך שנאמר
 5 לשון דיבור, "קחו עמכם דברים",
 6 הֲרִי זֶה כְּדִי לְהוֹרֹת עַל 6
 7 החיזוק שֶׁל עֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת 7
 8 שֶׁנַּעֲשָׂה עַל-יְדֵי הַדְּבָרִים 8
 9 ה"דברים" הידועים (וזה הרמז בלשון 9
 10 קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים) שֶׁהֵם 10
 11 עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, היינו שעשרת 11
 12 הדברות מוסיפות חיזוק וקיום וחיות 12
 13 בבריאה שנבראה בעשרה מאמרות 13
 14 פִּדְיוֹעַ מַה שֶׁכָּתוּב בַּזֶּה־ר 14
 15 (וּמִבְּאֵר כִּכְמָה מְקוֹמוֹת 23 15
 16 בתורת החסידות) עַל הַפְּסוּקִים 24 16
 17 האמור בתורה לענין הקרבנות שנשיאי 17
 18 השבטים הביאו בחנוכת המשכן 18
 19 עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַפָּף בְּשֶׁקֶל 19
 20 הַקֹּדֶשׁ, שֶׁעֲשָׂרָה עֲשָׂרָה כֹּפֶל 20
 21 הלשון רוֹמְזוֹ לשני דברים שהם 21
 22 במספר עשר ושניהם קשורים האחד 22
 23 בשני, היינו עַל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת 23
 24 וְעֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת, ומשמעות 24
 25 הדברים היא, כאמור לעיל, שֶׁעַל-יְדֵי 25
 26 עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת נַעֲשָׂה חִיזוּק 26
 27 בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם 27
 28 נִבְרָא הָעוֹלָם כִּי הַתּוֹרָה שֵׁנִיתָנָה 28
 29 בעשרת הדברות מביאה חיזוק ותוספת 29
 30 חיות וקיום לבריאה. 30
 31 וְעַל-דֶּרֶךְ מֵאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל 31
 32 בְּמִסְכַּת שֶׁבֶת 25 מֵאִי דְּכָתִיב 26 32
 33 עַל מִתֵּן תּוֹרָה אֲרָץ יִרְאָה וְשִׁקְטָהּ 33
 34 כּוֹ, בַּתְּחִילָה בַּתְּחִילַת הַבְּרִיאָה 34
 35 יִרְאָה חֲשֵׁשָׁה שְׂמָא לֹא יִהְיֶה לָּהּ קִיּוֹם 35
 36 וְלִבְסוּף בַּמִּתֵּן תּוֹרָה שִׁקְטָהּ כּוֹ, 36
 37 דָּאֲמַר רִישׁ לְקִישׁ מֵאִי 37
 38 דְּכָתִיב 27 מַהוּ שְׂכָתוּב וַיְהִי עָרֵב 38
 39 וַיְהִי בִקְרִי יוֹם הַשְּׁשִׁי, ה"א 39
 40 תִּתְּרָה לְמָה לִי, ה' מיותרת לשם 40
 41 מַה, והרי אפשר היה לכתוב "ששי"
 42 ללא ה"א, אלא מְלַמֵּד שֶׁהַתְּנָה הַקֶּבֶ"ה עִם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית 42
 43 וְאֲמַר לָהֶם אִם יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה אַתֶּם מִתְקַיְּמִין כּוֹ' 43

(22 ח"ג יא, ב. 23) ראה לקו"ת חוקת נז, סע"ג. ועוד. 24) נשא ז, פו. וראה גם סה"מ תרנ"ט ע' קמו ואילך. תש"ד ע' 75 ואילך. 25) פח, א (ובפרש"י). 26) תהלים עו, ט. 27) בראשית א, לא. 28) לשון חז"ל — עירובין עח, ב. שבועות כב, ב.

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לאדם כאליו הקריב קרבנות בפועל וְהִינּוּ לֹא רַק בְּאוֹפֶן שֶׁכָּל
2 הַעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה פְּאִילוֹ הִקְרִיב עוֹלָה (פְּדֵאִיתָא מוּבָא
3 בַּגְּמָרָא בְּסוֹף מְנַחוֹת)²⁹, ולפי זה הלימוד בתורת קרבן עולה הוא רק
4 "כאילו" הקריב עולה ולא נחשב כקרבן ממש אֶלֶּא בְּאוֹפֶן שֶׁמִּצְדּוֹ
5 יִשְׁנּוּ כָּל הָעֲנָנִים בְּשִׁלְמוֹתוֹ,
6 כמובן מלשון הפסוק "ונשלמה (פריים)
7 שפתינו", שהפעולה בשפתיים, כיוון
8 שהאדם מצידו עשה את כל התלוי בו
9 בשלימות, נחשבת ממש כמו הקרבת
10 קרבן.
11 וּלְהֵעִיר, שָׂאף שִׁישְׁנוּ גַם
12 הָעֲנָנִים דְּכַתֵּב עַל פְּנֵקֶסוֹ
13 כְּשִׁיבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָבִיא
14 חֲטָאֵת שְׂמֵנָה³⁰, כמסופר בגמרא
15 שחכמים גזרו לא לקרוא בשבת לאור
16 הנר שמה יבוא האדם להטות את
17 השמן כדי שהנר ידלק יותר זמן, דבר
18 שאסור בשבת, ואמר רבי ישמעאל בן
19 אלישע: 'אני אקרא ולא אטה'. פעם
20 אחת קרא והטה ואז כתב על פנקסו:
21 אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי
22 נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא
23 חטאת שמנה. שְׂעֲנָנִים זֶה יָכוֹל
24 לְהִיּוֹת גַּם עֶכְשָׁיו, בזמן הזה ואם
25 כן לכאורה יש אפשרות של פעולה
26 מעשית בזמן הזה שיהיה בה מעניין
27 הקרבנות הַרִי גַם עֲנָנִים זֶה שֶׁל
28 רישום החובה להביא קרבן על גבי
29 פנקס אִינוּ הַקְּרִבַת קֶרְבָּן
30 בְּפוֹעֵל, כִּי אִם בְּדוּגְמַת
31 וּנְשִׁלְמָה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ, ולא
32 יותר מזה אֶלֶּא שְׁהַדְבּוּר עַל
33 החובה להביא קרבן נִמְשָׁךְ וְכֵּן
34 ומקבל ביטוי בפועל גַּם בְּכַתֵּב,
35 פִּינּוֹן שֶׁעָלוּ לְשִׁכְחוֹ, אֲבָל
36 לולִי עֲנָנִים הַשְׁכָּחָה אִילוֹ הַחֲשֵׁשׁ
37 מפני שכחה לא היה קיים, הִיָּה
38 מִסְפִּיק הַדְבּוּר בְּלִבְדּוֹ, עַל-יְדֵי
39 הָעֵסֶק בְּתוֹרַת עוֹלָה וְכוּ'
40 (כְּכֹל פְּרָטִי הָעֲנָנִים שְׂנֵמְנוּ בְּסוֹף מְנַחוֹת), שְׂעַל-יְדֵי-זֶה
41 באמצעות הדיבור בלבד נֶעֱשֶׂה הָעֲנָנִים בְּאוֹפֶן דְּוַנְשִׁלְמָה פְּרִים
42 שְׁפִתֵינוּ שכאמור נחשב כמו הקרבת קרבן בפועל בשלימות, "ונשלמה".

1 וְזֶהוּ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹי' אֱלֹהֶיךָ גו' קָחוּ עִמָּכֶם
2 דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל הַיּוֹי' וְגו', כְּכֹל פְּרָטִי הָעֲנָנִים שְׁבִהֵמְשָׁךְ
3 הַפְּתוּכִים כולל הפסוקים שלא נתבארו כאן, עַד לְסִיּוֹם הַהִפְטָרָה,
4 שְׁזוּהִי פְּלִלוֹת הָעֵבֹדָה שְׂעַל-יְדֵהּ פּוֹעֲלִים אֵת כָּל הָעֲנָנִים
5 דְּעִשְׂרַת יָמֵי תְּשׁוּבָה, עַד לְיוֹם
6 הַכִּיפּוּרִים. כלומר שהעניינים
7 האחרים לכל אורך ההפטרה, מתחילה
8 ועד סופה, כוללים את כל העניינים של
9 עבודת ה' המיוחדת לעשרת ימי
10 תשובה מתחילתם ועד סיומם ביום
11 הכיפורים שָׂאז ביום הכיפורים
12 נֶעֱשֶׂה הָעֲנָנִים דְּסִלְחָתִי
13 כְּדַבְּרֶךָ³¹, וְעַד לְסִיּוֹם וְחוֹתֶם
14 דְּתַפְלַת נְעִילָה, שהוא הסיום
15 והחתמה של כל ענייני יום הכיפורים
16 (וכן הסיום והחתמה של כל עשרת
17 ימי תשובה) שָׂאז בתפילת נעילה
18 שבסיום יום הכיפורים אומרים³²
19 ומכריזים הַיּוֹי' הוּא הָאֱלֹהִים³³,
20 שְׁזוּהוּ כְּמוֹ הָעֲנָנִים דְּ(שׁוּבָה
21 יִשְׂרָאֵל עַד) הַיּוֹי' אֱלֹהֶיךָ,
22 שְׁהוֹי' וְאֱלֹהִים כּוֹלָא חַד³⁴
23 הכול אחד, כמבואר בקבלה וחסידות
24 על הפסוק "יודעת היום והשבות אל
25 לבבך כי ה' הוא האלוקים" שלאמיתו
26 של דבר האור המאיר במדידה והגבלה
27 ("אלוקים") אינו דבר נפרד מהאור
28 המאיר ללא גבול ("הוי"), כי מידת
29 הצמצום וההסתרה הם רק לגבי
30 הנבראים, אך לגבי הקדוש-ברוך-הוא
31 שהכול בטל לפניו, "הוי' ואלוקים
32 כולא חד".
33 וּמְזָה מֵהַמִּירָה וְהַחֲרוּזָה בְּמוֹצָאֵי
34 יוֹם הַכִּיפּוּרִים 'ה' הוּא הָאֱלֹהִים"
35 פְּאִים לְשֵׁנָה הַבָּאָה
36 בִּירוּשָׁלַיִם, שהיא האמירה
37 וההכרזה שבאה מיד אחר כך כְּפִי
38 שֶׁכָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְכַרְּזִים
39 (שְׁרִייעֵן אוֹיִם מְכַרְּזִים בְּקוֹל
40 נִיחָר) בְּקוֹל אֶחָד וְכוּלָם יַחַד, מתוך אחדות לְאֶחָדִי ה'תְּקִיעָה
41 גְּדוּלָה' התקיעה בשופר הנהוגה במוצאי יום הכיפורים (שנקראת תקיעה
42 "גדולה" כיוון שהיא לְמַעַלָּה מְגַדְרִים, וְלֹא מְדִידָה וְהַגְּבָלָה),

(29 ראה לקו"ש ח"ח ע' 413 ואילך. 30 שבת יב, ב. וראה שיחת וא"ו תשרי תשמ"א. לקו"ש שם הערה 51. 31) תנחומא פקודי יא. פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח. 32) שו"ע אדה"ו או"ח סתרכ"ג ס"י. 33) ואתחנן ד, לה; לט. 34) ראה זהר ח"א יב, א. ח"ב כו, ב. קסא, א ואילך. ח"ג רסד, א (ברע"מ). 35) ראה לקו"ת דרושים לר"ה ס, ריש ע"ג.

ביאור בדרך אפשר

7	וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא, עִם בּוֹא	1	כְּדַאִיתָא כְּפִי שְׂמוּבָא בְּסַפְרִים ³⁵
8	הַגְּאוּלָּה, יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל	2	שְׁזָהוּ ה'תְּקִיעָה גְּדוּלָה' שְׂבִמְוָצֵי
9	וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאַרְצָא אֲשׁוּר	3	יוֹם הַכִּיפּוּרִים הִיא בְּדוּגְמַת הָעֲנָנִין
10	וְהִנְדְּחִים בְּאַרְצָא מִצְרַיִם גּו',	4	יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל
11	בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ, עַל-יְדֵי	5	לְחֵרוּתֵנוּ, הִינּוּ הַתְּקִיעָה שְׂתַהִי
12	מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.	6	בְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב ³⁶

(36) ישע"י כז, יג.

המשך ביאור למס' פסחים ליום חמישי עמ' ב

40 בברייתא כשיטת ארבעה מן האמוראים, בביאור מחלוקת תנא
41 קמא ורבי. דְתִנְיָא בברייתא, רְבִי אֶזְרָא, נִאמְר בכתוב (שמות יב מה)
42 'כְּבִית אֶחָד יֶאֱכַל גּו', וְעֵצִים לֹא תִשְׂבְּרוּ בּו', ויש לדרוש ממקרא זה
43 שרק על שבירת עצם בפסח הכֶּשֶׁר הוּא חַיִּיב, וְאִינוּ חַיִּיב עַל שְׂבִירַת
44 עֵצִים בַּפְּסַח הַפְּסוּל'. ועתה מבארת הברייתא את ההלכות
45 היוצאות מכלל זה. הִיתָה לּוּ לְקַרְבֵּן שְׁעַת הַבּוֹשֶׁר, דְּהִינּוּ שְׁנַעֲשֵׂה
46 מתחילה בכשרות, וְנִפְסַל בְּשַׁעַת אֲכִילָה, כְּגוֹן שִׁיצַא הַבָּשָׂר חוץ
47 לחומת ירושלים, אִין בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים. וְהִינּוּ כְּדַעַת רַב
48 יוֹסֵף לְעִיל.

49 דִּין נוסף מונה הברייתא: יֵשׁ בּוּ בִּאבְרָה זֶה כּוֹזֵית כְּדִי שִׁיעוּר אֲכִילָה,
50 יֵשׁ בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים, אַבְל אִם אִין בּוּ כּוֹזֵית כְּדִי שִׁיעוּר
51 אֲכִילָה, אִין בּוּ מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים. וְהִינּוּ כְּדַעַת רַב אֲשִׁי, או כדעת
52 רבינא.

53 דִּין שלישי אומרת הברייתא: אַבְרָה רָאוּי לְמוֹכֵת, כְּגוֹן אִלִּיה, אִין בּוּ
54 מִשּׁוּם שְׂבִירַת הָעֵצִים. וְהִינּוּ כְּדַעַת רַב נַחְמָן בְּרִי יִצְחָק.

55 דִּין רביעי מונה הברייתא: בְּשַׁעַת אֲכִילָה שֶׁל קָרְבֵּן פֶּסַח יֵשׁ בּוּ אִיסוּר
56 מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים, אַבְל שְׁלֹא בְּשַׁעַת אֲכִילָה, כְּגוֹן מִבְּעוּד יוֹם, אִין
57 בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים. וְהִינּוּ כְּדַעַת אֲבִי.

58 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בדין אבר שאין עליו כזית בשר
59 במקום שבידה: אִיתְמַר – נִאמְרָה מִחְלוּקַת בֵּית הַמְּדֻרָשׁ, לְגַבֵּי אֶבְרָ
60 שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּמָקוֹם זֶה – בְּמָקוֹם הַשְּׂבִירָה, וְיֵשׁ עָלָיו כּוֹזֵית
61 בְּשֶׁר בְּמָקוֹם אַחֵר. רְבִי יוֹחָנָן אָמַר, יֵשׁ בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת הָעֵצִים,
62 לְפִי שֵׁישׁ בִּאבְרָה זֶה בָּשָׂר כְּשִׁיעוּר אֲכִילָה. רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר,
63 אִין בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים, לְפִי שְׂצָרִיךְ שִׁיהָא שִׁיעוּר אֲכִילָה
64 בְּמָקוֹם שְׂבִירָה.

65 רבי יוחנן מקשה לריש לקיש מברייתא: אִיתְבִּיבָהּ [–הַקְּשָׁה] רְבִי
66 יוֹחָנָן לְרִבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ. שְׁנִינוּ בברייתא, נִאמְר לְגַבֵּי קָרְבֵּן פֶּסַח
67 (שמות יב מה) 'וְעֵצִים לֹא תִשְׂבְּרוּ בּו', ויש ללמוד ממקרא זה שכוונת
68 הַכְּתוּב לַאֲסוּר שְׂבִירַת עֵצִים בְּכָל עֵינִין, אֶחָד [–בֵּין] עֵצִים שְׁיֵשׁ עָלָיו
69 כּוֹזֵית בְּשֶׁר, וְאֶחָד [–וּבֵין] עֵצִים שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר. מִבְּרַר רְבִי יוֹחָנָן,
70 מֵאִי – מֵהָיָא כּוֹנוֹת הַבְּרִייתָא 'אִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר, אִילֵּימָא – אִם
71 תִּאמַר, דְּאִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּכָל, לֹא בְּמָקוֹם הַשְּׂבִירָה וְלֹא בְּמָקוֹם
72 אַחֵר, אִם כֵּן, אָמַר [–מְדוּעָ] יֵשׁ בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת הָעֵצִים, אֵלָּא
73 לְאִי חֵבִי קְאָמַר – אֵלָּא וְדִאִי כֵּן כּוֹנוֹת הַבְּרִייתָא לּוֹמַר, אֶחָד [–בֵּין] עֵצִים
74 עֵצִים שְׁיֵשׁ עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּמָקוֹם זֶה – בְּמָקוֹם הַשְּׂבִירָה, וְאֶחָד – וּבֵין
75 עֵצִים שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּמָקוֹם זֶה וְיֵשׁ עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּמָקוֹם
76 אַחֵר, בְּכָל עֵינִין יֵשׁ בּוּ אִיסוּר מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים. (קְשִׁיָּא לְרִבִּי
77 שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ).

78 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה – אִם לֹא רִישׁ לְקִישׁ לְרִבִּי יוֹחָנָן,

1 נצלה כל צרכו, וְדִאִי יֵשׁ בּוּ מִשּׁוּם אִיסוּר שְׂבִירַת הָעֵצִים לְדַעַת הַכֵּל,
2 וּאִפִּילוּ לְרַבֵּי הַסּוּבֵר שְׁלֹא נִאסְרָה שְׂבִירַת עֵצִים אֲלֵא בְּקָרְבֵּן הָרִאוּי
3 לְאֲכִילָה. מֵאִי מְעַמָּא – מֵהָ הוּא טַעַם הַדְּבַר, דְּהָא חַי – שְׁהָרִי רִאוּי
4 הוּא לְאֲכִילָה, דְּמַמְיָ לִיה וְאֲכִיל לִיה – שֶׁכֵּן יִכּוֹל הוּא לְצִלוּתוֹ כְּרִאוּי
5 וְלִאֲכִילוֹ, אֵלָּא שְׂבִירַת עֵצִים שֶׁל הָאֲלִיָּה [–זַנְבַּת הַכִּבְשָׁן], אִיכָּא בְּיַנְיָהוּ
6 – בּוּזָה נַחֲלָקוּ הַתְּנַאִים, לְמָאן דְּאָמַר – לְדַעַת תְּנַא קְמֵא הַסּוּבֵר
7 שְׂאִסְרָה תוֹרָה שְׂבִירַת עֵצִים בְּקָרְבֵּן בְּשֶׁר, הָא – אִלִּיה זֶה, שֶׁל קָרְבֵּן
8 בְּשֶׁר הוּא, וְלִפִּיכָּךְ אִסוּר לְשׁוּבֵר בַּה עֵצִים. אַבְל לְמָאן דְּאָמַר –
9 לְדַעַת רְבִי הַסּוּבֵר שְׁלֹא אִסְרָה תוֹרָה שְׂבִירַת עֵצִים אֲלֵא בְּקָרְבֵּן
10 הָרִאוּי לְאֲכִילָה, הָאִי – אִלִּיה זֶה, אִינוּ רָאוּי לְאֲכִילָה, דְּאֲלִיָּה לְבִיבָהּ
11 סְלִיקָא – שְׁהָרִי הָאִלִּיה מוֹקְטֵרַת הִיא לְשִׁמְיָם, וְלִפִּיכָּךְ אִין בַּה אִיסוּר
12 שְׂבִירַת עֵצִים.

13 הַגְּמָרָא מְבִיאָה דַּעַת הַחֻלּוּקַת עַל רַב נַחְמָן בְּרִי יִצְחָק: רַב אֲשִׁי אָמַר,
14 כָּל כִּי הָאִי מְוָנָא – בְּאוּפֵן כּוּזָה, שׁוּבֵר עֵצִים בְּאִלִּיה, וְדִאִי אִין בּוּ
15 מִשּׁוּם אִיסוּר שְׂבִירַת הָעֵצִים, דְּהָא וְדִאִי אִינוּ רָאוּי לְאֲכִילָה בְּכָל, אֵלָּא
16 אֶבְרָה שֶׁל קָרְבֵּן פֶּסַח שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר, אִיכָּא בְּיַנְיָהוּ – בּוּזָה נַחֲלָקוּ
17 הַתְּנַאִים אִם יֵשׁ בּוּ אִיסוּר שְׂבִירַת עֵצִים. לְמָאן דְּאָמַר – לְדַעַת תְּנַא
18 קְמֵא, הַסּוּבֵר שְׂאִסְרָה תוֹרָה שְׂבִירַת עֵצִים בְּקָרְבֵּן בְּשֶׁר, הָא – אַבְרָ
19 זֶה שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית בָּשָׂר, בְּשֶׁר הוּא, וְלִפִּיכָּךְ אִסוּר לְשׁוּבֵר בּוּ עֵצִים,
20 אַבְל לְמָאן דְּאָמַר – לְדַעַת רְבִי הַסּוּבֵר שְׁלֹא אִסְרָה תוֹרָה שְׂבִירַת
21 עֵצִים אֲלֵא בְּקָרְבֵּן שְׁהוּא רָאוּי לְאֲכִילָה, אִינוּ חַיִּיב עַל אַבְרָה זֶה מִשּׁוּם
22 שְׂבִירַת עֵצִים, מִשּׁוּם דְּבְעִינָן – צְרִיךְ שִׁיהָא בּוּ כּוֹזֵית כְּדִי שִׁיעוּר
23 אֲכִילָה, וְלִיכָּא – וְהָרִי אִין בּוּ שִׁיעוּר זֶה.

24 הַגְּמָרָא מְבִיאָה דַּעַת הַחֻלּוּקַת עַל רַב אֲשִׁי: רְבִינָא אָמַר, כָּל כִּי הָאִי
25 מְוָנָא – בְּאוּפֵן כּוּזָה, שְׁאִין עַל הָאֲבֵר כּוֹזֵית בָּשָׂר, וְדִאִי לְדַעַת הַכֵּל
26 לִיה בִּיה [–אִין בּוּ] מִשּׁוּם אִיסוּר שְׂבִירַת הָעֵצִים, דְּבְעִינָן – שֶׁכֵּן צְרִיךְ
27 שִׁיהָא בּוּ שִׁיעוּר אֲכִילָה, אֵלָּא אֶבְרָה שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּמָקוֹם זֶה
28 – בְּמָקוֹם הַשְּׂבִירָה, וְיֵשׁ עָלָיו כּוֹזֵית בְּשֶׁר בְּמָקוֹם אַחֵר – שְׁלֹא בְּמָקוֹם
29 הַשְּׂבִירָה, אִיכָּא בְּיַנְיָהוּ – בּוּזָה נַחֲלָקוּ הַתְּנַאִים, אִם יֵשׁ בּוּ אִיסוּר
30 שְׂבִירַת עֵצִים. לְמָאן דְּאָמַר – לְדַעַת תְּנַא קְמֵא, הַסּוּבֵר שְׂאִסְרָה
31 תוֹרָה לְשׁוּבֵר עֵצִים בְּקָרְבֵּן בְּשֶׁר, הָא – אַבְרָה זֶה, שְׁאִין עָלָיו כּוֹזֵית
32 בָּשָׂר בְּמָקוֹם זֶה וְיֵשׁ עָלָיו כּוֹזֵית בָּשָׂר בְּמָקוֹם אַחֵר, בְּשֶׁר הוּא, וְלִפִּיכָּךְ
33 אִסוּר לְשׁוּבֵר בּוּ עֵצִים, אַבְל לְמָאן דְּאָמַר – לְדַעַת רְבִי, הַסּוּבֵר שְׁלֹא
34 אִסְרָה תוֹרָה שְׂבִירַת עֵצִים אֲלֵא בְּקָרְבֵּן שְׁהוּא רָאוּי לְאֲכִילָה, אִינוּ
35 חַיִּיב עַל אַבְרָה זֶה מִשּׁוּם שְׂבִירַת עֵצִים, מִשּׁוּם דְּבְעִינָן – צְרִיךְ שִׁיהָא
36 בּוּ כּוֹזֵית כְּדִי שִׁיעוּר אֲכִילָה בְּמָקוֹם הַשְּׂבִירָה, וְהָא לִיכָּא – וְהָרִי אִין
37 שֶׁם כּוֹזֵית בָּשָׂר.

38 הַגְּמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא, שְׁבָה מִתְבַּאֵר כְּשִׁיטַת אַרְבַּעַה אִמּוּרָאִים
39 מִתּוֹךְ הַשְּׂמוּנָה שְׁהוּבָאוּ לְעִיל: תִּנְיָא בְּאַרְבַּעָה מִיַּנְיָהוּ – שְׁנִינוּ